

Illustration av August Malmström till Esajas Tegners Firdags saga

När Gånge-Rolf värnade Normandie

HERRENS ÅR 1013. Samma år före augusti månads inbrott kom kung Sven med sin flotta till Sandwich. Mycket snart drog han genom East Anglia till Humbers mynning och så upp längs Trent tills han kom till Gainsborough. Hertig Utred och alla northumbrierna underkastade sig honom, och allt folket i Lindsey och sedan folket i de fem köpstäderna, och snart därefter hela hären norr om vadet vid Watling... Efter detta underkastade sig även invånarna i London honom och utsåg gisslan, eftersom de fruktade att han skulle utplåna dem. Så krävde Sven full tribut och underhåll åt hären för vintern och Torkel krävde detsamma för den här som låg vid Greenwich. Förutom detta plundrade de när de fann det för gott. Och då denna nation varken kunde bjuda motstånd i norr eller söder; bidade kung Ethelred ännu någon tid vid flottan som låg i Themsen...

– Ur Anglosaxiska krönikan

Vikingarna ägnas just nu stort intresse. Klas Östman har läst en utmärkt antologi och en förträfflig översikt.

För nationalistiskt sinnade irländare är slaget vid Clontarf år 1014 en av fosterlandets största stunder. Där lägger hövdingen Brian Borama grunden till ett enat Irland genom att besegra en armé av vikingar och där sedan hjältedöden. Fast historien är förstås mer komplicerad än så.

Brian Borama är inte bara en irisk frihetskämp och vikingarna inga främmande inkräktare. Mot Brian står visserligen vikingar, men också irländare från både Dublin och Leinster som ser sig hotade av Brians ökande makt. Vikingarna har för sin del varit på Irland i ett par hundra år och är inflyttade i det omgivande samhället. Dublins vikingahärske Sigtrygg, på Irland mer känd som Sitricu, är sålunda styvson och svärson till Brian och halvbror till hans son Donnchadh.

Vikingar med irländska namn

Det är således inte bara familjemönstren på 1000-talets Irland som är invecklade, utan också nationalitetsfrågan. Redan namnen visar det: Här finns såväl irländare med nordiska namn som vikingar med irländska namn. Vikingarna har vid denna tid avlägsnat sig en hel del från de villt främmande barbarer som en gång kom för att bränna och plundra bland öns kloster: Nu är de istället klostrens beskyddare. Båda sidor i slaget vid Clontarf tillhör i samma styrande elit, framgår det av *The Oxford Illustrated History of The Vikings*.

Det bästa med denna antologi, redigerad av den flitige Peter Sawyer, är just att perspektivet genomgående är omvänt. Nordmännen beskrivs här från irländsk, fransk, rysk

och engelsk synvinkel, som deltagare i ett stort europeiskt skeende. Där emot behandlas deras hemtrakter mycket sparsamt. Endast Danmark och de trakter som koloniserades av skandinaver under vikingatiden, som Island och Shetlandsöarna, ägnas egna kapitel. Redan vikingatagens början ses som betingad mer av allmäneuropeiska faktorer än av internt nordiska. Peter Sawyer avvisar tanken att befolkningsökning och jordbrist i Skandinavien skulle ha varit avgörande. Viktigare var den kommersiella expansion i nordvästra Europa som ledde till framväxten av nya stora handelsplatser, som Dorestad vid Rhen. Det var de växande skatterna av silvermynt där som lockade nordmännen.

historia

Peter Sawyer (red.)
The Oxford Illustrated History of The Vikings
Oxford University Press, 1998

Gro Steinsland
Preben Meulengracht
Sörensen
Människor och makter i vikingarnas värld
Ordfront, 1998

Räden mot Lindisfarne kloster

Vikingarna nöjde sig först med snabba överfall på kustnära kloster – som råden mot Lindisfarne i norra England år 793, vilken traditionellt omnämns som vikingatidens startpunkt. Försvaret av platser som Dorestad höll under några decennier, men när konflikter mellan Karl den stores arvtogare försvagade det frankiska riket var nordmännen snabba att utnyttja möjligheten. Dorestad plundrades under flera år i följd på 830-talet. Vikingatågen växte samtidigt till stora erövringsföretag som trängde långt in landet. Snart var det Paris tur att betala brandskatt.

När frankerna helt sonika övergav flera områden vid kusten och kring flodmynningarna och istället stärkte försvaret av sitt kungadömes hjärtland, verkar nordmännen ha bestämt sig för att England var ett lättare byte. Där talar källorna om en "stor armé" av vikingar som landsteg år 865 och erövrade flera småkungadömen. Riktigt hur stor denna armé var och varifrån den kom är höljt i